

דַּרְשֵׁנִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת נשא, תשפ"ה

במדרגה של יוסף הצדיק! הוא ממשיך – וּבִאֲמַת מִי שֶׁהִרְבָּה פְעָמִים מִתְגַבֵּר עַל יָצְרוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂבִינִיתִים גַּם נִכְשֵׁל הִרְבָּה פְעָמִים. מִכָּל מְקוֹם בְּטוּחַ שֶׁסּוֹפּוֹ יִתְקַן הַכֹּל עַל יְדֵי תְשׁוּבָה! בְּזִכּוֹת אוֹתָם פְעָמִים שֶׁהִתְגַבֵּר מֵאֵד עַל יָצְרוֹ.

איזו הבטחה יש פה מהסטייפולר! גם בן אדם שנוכשל מלא פעמים, אם אתה יודע להתגבר, יש לך פה הבטחה! יבוא יום, אתה תראה, אתה תתקן הכל על ידי תשובה! למה? כי סוף סוף אתה גם יודע להתגבר! כשאתה יודע להתגבר, הרגעים האלו מאד יקרים! מה שלך נראה פאלו "התגברתי, נו אז מה?" – כן, היצר הרע תמיד אוהב לתפס רק את הזמן של הנפילות שלנו, אחרי שזכרנו, הוא מביא את ההרגשה: "אתה לא שוה כלום! תראה נפלת, אתה כבר לא שוה, כל מה שתעשה מכאן ולהבא לא שוה כלום!". ואנחנו לא יודעים את השכר הגדול שבן אדם יודע להתגבר.

הרב שטיינמן מחבק בעל תשובה

שבוע שעבר הביא לי הרב גבריאל שליט"א ספור על הרב שטיינמן. וככה בערך הספור – ספר המשגיח של ישיבת גאון יעקב, "נכנסתי לרב שטיינמן כשהוא היה בגיל 95. נכנסתי אצלו עם בעל תשובה, ששמר על כל המצוות חוץ מעבירה אחת החמורה שבחמורות שבתורה, שבזה אין לו כח להתגבר. הוא מתגבר מדי פעם, אבל רב הזמן... נופל! בקצור, הגעתי וספרתי לרב שטיינמן. והרב שטיינמן מסתכל על הבעל תשובה הזה... אמר אותו המשגיח – זו פעם ראשונה בחיים שראיתי שהרב שטיינמן חרג מגדרו. הרב שטיינמן קם, עמד, ואומר לבן אדם הזה: "מה? ואתה גם מצליח להתגבר? אתה גם מצליח להתגבר? אני מקנא בזכיות שלך! אני מקנא!" לקח אותו, חבק אותו, נשק אותו, ואומר לו – "תשמע, אני מקנא בזכיות שיש לך, שאתה מצליח להתגבר, איזה זכיות, איזה נחת רוח בשמים, זה שאתה מתגבר!" ואז הוא בקש מהמשגיח אם הוא יכול להכנס אליו בעוד כמה חודשים עם הבעל תשובה הזה. המשגיח מספר – אחרי כמה חודשים נכנסתי פעם שניה עם הבעל תשובה לרב שטיינמן. והבעל תשובה אמר לרב שטיינמן שהרב ידע שהרב מאד מאד חזק אותי, וברוך ה' אני מצליח היום הרבה יותר להתגבר, אני פחות נכשל. והרב שטיינמן קם, עמד עוד פעם, חבק אותו, נשק אותו ואמר "אני מקנא בזכיות שיש לך! אתה מצליח להתגבר! אני מקנא בזכיות! איזה זכיות יש לך בשמים!" ובקש ממנו שיכנס פעם שלישית, אחרי כמה חודשים הוא נכנס עוד פעם עם הבעל תשובה, ואז הוא אמר לרב שטיינמן: "הרב, בתקופה האחרונה אני כבר לא נכשל יותר". והרב שטיינמן חבק אותו, נשק אותו, אמר המשגיח: "אני לא ראיתי קזאת מצאיות שהרב שטיינמן חרג מטבעו. מתי הרב שטיינמן מחבק אנשים? מנשק אותם?".

הרב שטיינמן אמר לאותו בעל תשובה: "דע לך שאת הזכיות שלך למעלה אי אפשר לתאר". איזה דבר גדול זה! איך אנחנו צריכים להסתכל איך התורה מסתכלת, בן אדם מקבל על עצמו 30 יום לא לשנות יין. מישוה שותה פה יין? מעטים. רק בשבת ורק בקדוש. מה כבר? לא רציני? לא משהו גדול? באמת לא גדול? בסך הכל 30 יום, לא איזה משהו.

שלושים יום, וכבר התורה קוראת לו "איש כי יפליא". מה זה "יפליא"? זה משהו שאי אפשר לתאר אותו, משהו גדול, זה פלא גדול. לא רק פלא גדול, אתה יודע מה המדרגה שלך? "גזר אלקי על ראשו" – איזה מדרגות אלו! על מה? על זה שאתה יודע 30 יום לא לשנות יין. לך זה נראה דבר פשוט? תראה איך אלקים מסתכל על הדברים האלו!

כמה יקרה תנועה אחת של התחזקות

יש איזה משהו שהבאתי פה, מישוה הראה לי את זה בספר "משיבת נפש" (אות לו), אני אומר לכם, זה שוה! צריד לתלות את זה בכל מקום בעולם! משהו שאי אפשר לתאר אותו. באמת אי אפשר לתאר!

אני קורא את הלשון שלו: "והיא מעלה גדולה כשיש עדין יצר הרע לאדם, כי אז יכול לעבד אותו יתברך עם היצר הרע שלו, דהינו להתגבר מתוך חממות היצר, להמשיך ממנו לאיזה עבודה מעבודתו יתברך. ואם אין יצר הרע לאדם, אין עבודתו נחשבת לכלום!" כלום כלום! מתי העבודה שלך היא עבודה? כשיש לך יצר הרע. "ובשביל זה מניח ה' יתברך את היצר הרע" כמו שרואים היום שבנרא עולם מניח את היצר הרע, שיתפשט כל כך על האדם, וביחוד על מי שרוצה להתקרב אליו יתברך. אף על פי שעל ידי התפשטות והתגרות של היצר הרע, הוא מביא את האדם לכמה עוונות ופגמים גדולים, אף על פי כן הכל כדאי אצלו יתברך בשביל תנועה אחת שעושה בזמן התגברות היצר הרע". כל זה היה שוה בשביל מה? שתנועה אחת שהוא עושה בזמן שיש לו קשיים.

עכשיו יש פה שורה אחת, את זה אני רוצה לקרא את השורה הזאת: "שוה יקר אצלו יתברך ביותר מאלו עבד אותו אלף שנים בלי יצר הרע". לפעמים תנועה

כל התגברות היא מעשה פלא

התורה כותבת: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה". כותב האבן עזרא: "איש כי יפליא – יעשה דבר פלא". מה הפלא שיש פה? הפלא הוא שרב האנשים הולכים אחרי תאוותם, והוא לא הולך אחרי תאוותו! אלא מה? הוא מתנזר מין, זה נקרא שהוא עשה פלא.

רואים איך התורה מסתכלת על בן אדם שמתרחק מדברים שלכאורה מתרים, לא דברים אסורים. כי באמת רב החיים שלנו, אנחנו אנשים שזורמים, ולהתגבר על הטבע זו באמת עבודה קשה, לכן התורה קוראת לו "איש כי יפליא".

אותו דבר מצאנו בפרשה הקודמת לגבי פרשת סוטה. שם התורה אומרת שאחרי שהמים בדקו אותה ונמצאת שהיא כשרה ונקתה ונזרעה זרע. הגמרא במסכת ברכות (לא): אומרת, מה זה "ונקתה ונזרעה זרע"? שאם היתה עקרה, יולדת! היתה יולדת בצער, יולדת ברוח! היתה יולדת אחד, יולדת שנים! [יולדת שנים, יולדת ארבע! זה כבר לא כתוב, אבל מסתמא...] דבר לא פשוט!

עכשיו אני שואל, למה התורה מבטיחה דבר כזה? לאיזה רבנית? פושעת! מה רבנית? זו פושעת! הרי אם הגיעה למצב כזה, הפירוש שכבר בעלה קנא לה! הפירוש שכבר היא נסתרה פעם שניה! אל תחשב שכהן זה הגיע. זאת אשה פושעת גמורה! והתורה מבטיחה לאותה פושעת שינוי טבעי? פלא פלאים! ולמה כל זה? אתה צודק, באמת היא פושעת! אבל היא הגיעה עד לכל המעשה, ואת המעשה היא לא עשתה, היא התגברה!

אה, היא התגברה? זה כבר סוגיה אחרת עכשיו. אה, בן אדם מתגבר? אתה מדבר עכשיו על בן אדם שיש לו התגברות? זה כבר סוגיה אחרת. מכאן ולהבא כבר לא מסתכלים מי זה הבן אדם. מה אתה חושב שמסתכלים איך הוא נראה? מסתכלים אם אתה יודע להתגבר, אתה כבר מישוה אחר. זה! אצלו כבר יש שינוי טבעי! גם אם היא היתה עקרה, לא שאנחנו אומרים שהיא עקרה, הרופאים אומרים שהיא עקרה. אה, אחרי שיש לה התגברות, זכתה שהיא באמת יולדת, והכל פתאם מסתדר!

איך הוא ניצל מתאונה מחרידה

לפני שבוע ביום ששי היתה טרגדיה גדולה בארצות הברית. ארבעה בחורי ישיבות נסעו ברכב, עשו תאונה קשה, והאוטו התפוצץ עם הטנק של הדלק ועלה בלהבות. שני בחורי ישיבות במקום מתו. השלישי כלו היה שרוף, נסו להציל אותו, הגוף כבר לא יכל היה לסבל את זה, ואחרי 12 שעות גם הוא נפטר. הבחור הרביעי עף מהחלון, נשבר לו די ורגל, אבל ניצל. ה' ירחם, ממש היה חרוץ אף גדול מאד.

ביום שלישי שעבר, הבחור שניצל ספר לרב בידרמן מה שהיה: הרב, אני חצי שעה לפני שעליתי לאוטו, הלכתי לבקש סליחה מאיזה חבר שפגע בי. אני לא אשם בכלל! אבל הרגשתי שהוא מאד מקפיד עלי, היה לי מאד מאד קשה ללכת לבקש סליחה, אני אבקש ממנו סליחה במקום שהוא יבוא לבקש ממני סליחה! אבל אמרתי – יש פה בן אדם שמקפיד עלי, אני אבקש ממנו! הלכתי, התפסתי אתו עד שראיתי שהוא מפסיק, אחר כך חצי שעה עברה, ועליתי לאוטו.

כל אחד מאתנו, עוברים לפנינו כל מיני הזדמנויות להציל את החיים שלו. ההזדמנות הגבוהה ביותר שיוכלה להיות, זה שבן אדם יודע להתגבר! בטח, זה נסיון גדול! בן אדם שמרגיש "אני לא אשם בתמונה בכלל, מה אני מבקש סליחה? על מה מבקש סליחה?" קשה לבן אדם בכלל לבקש סליחה, ועוד שהוא מרגיש שהוא לא אשם? עוד יותר קשה לו, ואף על פי כן הוא שובר את הטבע שלו. אה, מכאן החשבון אחרת לגמרי! זה משהו שאי אפשר לתאר, את הזכיות שבן אדם משפיע על עצמו בשעה שהוא יודע להתגבר, המעלה הגדולה שיש לבן אדם כשהוא מתגבר, אי אפשר לתאר אותה.

הסטייפולר כותב שהוה במדרגת יוסף הצדיק

הבאתי מכתב מהסטייפולר, אני אומר לכם, מסתמא מכירים אותו, זה מופיע בספרו 'קרניא דאגרתא'.

אני קורא לכם את הלשון של הסטייפולר: "כל הספרים הקדושים העריכו מאד בגלל החטא הזה והפגם שהוא פוגם בחטא הידוע. כל הספרים האריכו בזה מאד, אבל קצרו מאד מאד לברר את הצד השני, שבזמן שהאדם הוא בתוקף תאוותו, הוא מתגבר עליה, אז ממש עליו אור קדוש, נורא ואיום לאין שיעור!". באותו רגע אתה ממש עובד על עצמך כזה אור קדוש, אין שיעור!

לא רק 'אין שיעור' – הוא ממשיך – "והוא באותו זמן במדרגת יוסף הצדיק שקדש שם שמים בסתר!" איזה מדרגה זאת! אתה פתאם מגיע למדרגות כמו יוסף הצדיק! מה עשה, מה עשה יוסף הצדיק? קדש שם שמים בסתר. גם אותו בן אדם, אף אחד לא יודע את הנסיון שיש לו, אף אחד לא יודע! והוא עומד חזק, מתגבר! הוא

החדשה אמר שהולכים הבייתה". בשמחת תורה הייתי בבית, ובשמחת תורה פרצה המלחמה! אמרה האמא: "הרגשתי שהקרבו שהקרבת לי לה, שהיו לי קשיים, שהיה לי קשי גדול להקריב קרבן לה" - הקשי הגדול הזה אותי שבסוף הבן שלי זכה להיות אתנו בחג, וניצל. כי בתוך הפלוגה שלו, איפה שהיה בהתחלה, שמה נכנסו המבטלים, ושמה הרגו את החילים, וחלקם לקחו אותם לשבי. באותו מקום שהבן שלי היה אמור להיות!

כשבן אדם מקריב קרבן לה, כשיש לו נסיונות - מכאן כבר החשבון אחרת. גמרנו, מכאן החשבון אחרת!

כל פרי העולם הבא ברסן פיו ובתאוותיו

הבאתי לכם פה את הגר"א כתוב. שתאמינו לי, שזה אמתי! אמתי! אתם מסתמא מכירים את זה.

עכשיו אתם יודעים, הגר"א לא כתב את זה בביני הזמנים, את אגרת הגר"א. הוא כתב את זה כשהוא כבר היה הגר"א, לא שהוא היה צעיר. הוא כתב את זה בזמן שהוא עוזב את הבית, זהו גמרנו! אתם יודעים, זה מכתב שנכתב בדם, זה לא מכתב שנכתב, אתה יודע, ככה. כל מלה פה היא מדודה, מדודה מאד מאד. לא סתם נכתב, סתם ככה, זה לא סתם שבן אדם כותב כשהוא יודע, בסדר, שיהיה... לא! זה מכתב פרידה אבל לא פרידה רגילה! כל מלה פה יקרה מאד.

כותב הגר"א: "ועד יום מותו צריך האדם להתיסר, ולא בתעניות וסגופים, רק ברסן פיו ובתאוותיו". רק תשתק. בא לך לדבר? אל תדבר! ובתאוותיו, באמצע הלמוד באה לך איזה בדיחה, ואתה אומר: "לא, אני לא אספר עכשיו, אני לא אספר". זה היסורים. אני רוצה... זה התאווה של הבן אדם - אני רוצה לאכל, לא, אל תאכל עכשיו! תאכל אחר כך. תעשה משהו אחר כך. אני רוצה לישון, לא! תקום! זה מדרגות, וזהו התשובה. וזה כל פרי העולם הבא! כל פרי העולם הבא, זה ברסן פיו ובתאוותיו! וזה יותר מכל התעניות והסגופים שבעולם. בכל רגע ורגע שאדם חוסס פיו, זוכה בשבילו לאור הגנוז, שאין מלאך ובריה יכולים לשער. על מה? על רגע שבן אדם חוסס את הפה שלו. גם מלאך אין לו תיאור - לא שאתה יודע... אין תיאור למלאך לתאר את השכר שמקבלים על הרגעים האלו. רגעים! מלאך, איזה משהו ענק, אין לו תיאור לתאר את השכר למעלה בשמים. ובהו יכפר לו כל עון, ונצול משאל תחתית.

עכשיו הבאתי לכם את השורה האחרונה, אני חושב זה... אני אומר לכם, זה אטום! השורה האחרונה זה אטום! "זהו יותר מכל התורה והמעשים טובים". שמעתי? זה לא איזה אחד, אתה יודע, הוא בעל בית שהוא שהולך לשמע שיעור תורה בדף היומי, מאחר חצי שעה לשיעור, בתוך החצי שעה הזאת אוכל בטינים ופיסטוקים, מדבר בטלפון עוד רבע שעה, ובסוף הוא אומר, תגיד לי מה האברכים לומדים? לא! לא מדבר על אנשים כאלו! הגר"א כל החיים שלו שקוע בלמוד, הוא אומר לך יש מדרגות יותר גבוהות. מי שיוזע לשמר רסן פיו ובתאוותיו - שיא המדרגה שיוכל להיות!

מה בין הדור שלנו לדורות קודמים

חז"ל אומרים (נזיר ב.) למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלוקלה זיזר עצמו מן היין. שואל האמרי אמת מגור: אז למה בש"ס רבינו הקדוש חבר הפוק? קודם נזיר אחר כך סוטה. למה? הרי מה שהתורה אומרת זה קודם סוטה ואחר כך נזיר.

אומר האמרי אמת, וזה עכשיו בשבילנו. בזמן התורה, נכון, בן אדם היה גדול, היו אנשים ענקים. אם היית רואה סוטה, לשר תזיר עצמך מן היין. בדור שלנו, אם תראה סוטה, תתקלקל יותר. מה אתה צריך לעשות? קודם תהיה נזיר, דבר ראשון תהיה נזיר! תהיה גדול, תדע את הערך שלך!

כשתדע את הערך שלך, כשתראה סוטה לא תתקלקל. הערך שלך שתדע שכל התגברות שלך היא יקרה, אין שיעור, אין שיעור! לא אני אומר את זה, התורה קוראת לך "איש כי יפליא" - יעשה דבר פלא. התורה קוראת לו "נזיר אלקיו על ראשו" - יש לך כתר! ואיזה כתר? של אלקים! ממשיך המשך חכמה, אחרי שעברו 30 יום, הנזיר מביא קרבן. מה התורה מסיימת? "ואחר כך ישתה הנזיר יין". שואל המשך חכמה, הנזיר הוא כבר לא נזיר, גמרנו! לא! אל תחשב שאם התחזקת 30 יום זה נעלם. לא! התורה קוראת לך גם אחרי ה-30 יום באותה מדרגה שהיית לפני כן - "שהנזיר ישתה יין".

זכה אותנו השם שנוזק לעבד אותו כרצונו, לעשות לו נחת רוח. שנוזק לדעת להתגבר. זה עושה נחת רוח למעלה בשמים. והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

אחת, תנועה אחת יקרה אצלו יתברך בשעה שיש לך נסיון ואתה יודע להתגבר בתנועה הזאת, יקר אצלו יתברך יותר מאם תעבד אותו אלף שנים בלי יצר הרע - עדיף לברוא עולם את הרגע הזה! למה? "כי כל העולמות לא נבראו, כי אם בשביל האדם, וכל האדם, כל מעלתו בגלל שיש לו יצר הרע". כל העולמות למה נבראו? לכן אדם. והבן אדם איזו מעלה יש לו? יש לו יצר הרע. זהו! מלאכים לא צריק. מלאכים יש לו מלא, מה הוא צריך בכלל מלאכים? לא! הוא רוצה את הבן אדם! למה? יש לו יצר הרע!

אדם שעושה תנועה אחת בעבודת השם כשיש לו קשי, שלא מסתדר לו, אין לו חשק ללמוד והוא לומד. למד כמה דקות, נראה לך כאלו "יאללה, כמה דקות, זה לא שווה כלום", ואתה לא יודע את המדרגות שבו אדם יכול לזכות.

בעלי פתאם התחיל לחזר בתשובה

ספרה איזו אשה אחת: "יום אחד בעלי חוזר הבייתה עם כיפה על הראש. אנהנו אנשים חלונים, אבל חלונים מהשורשים, ובעלי חזר עם כיפה ואני אומרת לו: 'אה, מה זה? מה זה הכיפה הזאת על הראש? ה' ישמר! ואז הוא אמר לי: 'אני הולך לשיעורי תורה והתחלתי להתחזק, אני שם כיפה על הראש'. טוב, אמרתי לבעלי, 'מה עוד? מה מחרתים יעשה אותנו 'דוסיס'? לא מתאים לי! לא מתאים!', היא אומרת לו, 'אתה יודע מה, כיפה אני עוד אבלע את זה, אבל עד הציציות, את זה אתה לא מכניס לבית! אמרתי לה 'אני מצטער להגיד לך, תדעי לך שהיהדות והתורה זו מחלה מדבקת. מהכיפה מדביק את הציצית, מהציצית עובר לתפילין, מזה עוברים לשבת. זה מדבק, אין מה לעשותו'."

טוב, אני יום אחד רואה את בעלי חוזר עם ציציות, ואני אמרתי: "עד פה, זהו!". החלטתי לעשות לו טורו! אבל בעלי, רק חזר אלי, ורק אמר לי מלים טובות, ואני נשברתי! וכל הזמן, מאז שהוא שם את הציציות, פתאם ראיתי שהוא נעשה בן אדם, בן אדם! אמרתי לעצמי: "חבל שהילדים יפססו כזה אבא טוב, חבל לפספס". והתחלתי לשחק. שתקתי, אבל לא השתתפתי אתו, גם כשהוא עשה קדוש בשבת, הטלויזיה הייתה דלוקה, הייתי מדליקה לו את זה עם הקדוש שהיה עושה. ובעלי, מלה לא דבר, היה עושה קדוש, ואחר כך שר שירי שבת. ואיזה שמח הוא היה, שמח ומאשר! ואני אמרתי לעצמי: "תשמע, לבעלי כפי לו בחיים! אני עושה לו טורו, אבל כפי לו בחיים, כפי לו!".

ויום אחד נשברתי, אמרתי לבעלי: "תשמע, גם אני רוצה להיות שמחה כמוהו!". "אמר לי אין בעיה! שבת, יש שבת!" קבלתי על עצמי באמת שהשבת שתבוא נעשה שבת טובה. כזה תענוג לא היה לי בחיים! בעלי באמת פירגן לי על כל דבר, כל דבר שעשיתי באמת פירגן לי מכל הלב. והיה כזה שמח! הילדים שמחו, בעלי רקד אתם, היה ממש שבת מרוממת מאד מאד. וברוך ה', מאותו זמן עבר עלי קצת התחזקות. ערב ראש השנה, בעלי ספר לי "יש ראש השנה, יש יום הדין", ספר לי את כל הספורים. אמרתי לבעלי - "אני רוצה להתקרב עוד צעד לברוא עולם. אני רוצה את המכשיר לזקק מהבית". בעלי מאד שמח, אמר: "את מקריבה קרבן לה!". ובאמת זה היה קרבן! כי זה מה שהייתי עושה בחיים - הייתי באה מהעבודה, מה אפשר לעשות בבית? רק את המכשיר! באמת בשבילי זה היה קרבן גדול מאד. וזרקתי אותו, באמת הרגשתי אחרי כמה ימים קזאת הארה גדולה, קזאת הארה!

עבר יום כפור מאד טוב, ובסוכות בכלל, בעלי היה שמח וטוב לו. ובעלי ספר לי מה זה סוכות, מגיעים האבות הקדושים. אני אמרתי לעצמי: "לסכה שלנו גיעו אברהם אבינו, יצחק, יעקב, משה?" אמרתי לעצמי: "ואו, איזה דבר גדול!" ובעלי נתן לי את ההרגשה כאלו הוא רואה את אברהם אבינו בסכה, ואני מה זה התרגשתי מאד. זה היה יום הושענא רבה. בעלי אמר לי: "היום זה החתימה האחרונה. גמרנו, זהו. היום זה חתימה אחרונה, עד חג הבא פסח". אמרתי לעצמי: "נראה לי שאני עומדת לפספס את הרגע האחרון". אמרתי לבעלי: "אני רוצה לתת את הקרבן האחרון לה, זה כסוי ראש. כסוי ראש, אני רוצה עכשיו לתת את זה לה". ובעלי מאד שמח, ובעלי עשה רקודים, היה שמח מאד מאד בסכה.

באותו ערב מתקשר הבן שלי, אומר לי: "אמא, אני בפלוגה ששומרת בגבול ליד עזה. ובפתאם המפקד נכנס, אומר לי 'יגאל, בא תצא, אתה עובר לפלוגה אחרת'. שאלתי 'מה עכשיו פלוגה אחרת?' המפקד אמר: 'זה הוראה שיש, זה הוראה שקבלת'. יגאל התקשר אלי: 'אמא, אין פה שום חברים, לא נחמד לי להיות פה, תעשי לי טובה תתקשרי, שיחזרו אותי בתורה למקום'. לא דברתי מלה, אבל באמת לא הבנתי למה העבירו אותי? זה היה באותו יום שפסיתי את הראש! אותו יום העבירו אותי!

בבקר של הושענא רבה, הבן שלי מתקשר, אומר: "אמא, המפקד של הפלוגה